

หลักการอ่านคำในพจนานุกรม (ร่างที่ 5)

แก้ไขเพิ่มข้อ 4 ใหม่ และเรียงเลขในข้อถัดจากนั้นใหม่หมด เมื่อ 28 กันยายน 2550

ร่างนี้ปรับปรุงหลังจากการบรรยายของอาจารย์สุปัญญา จากราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2550 ที่ห้องสมุดคนตาบอดฯ ได้แก้ลำดับใหม่ให้สอดคล้องกับลำดับที่ปรากฏในการนำเสนอคำของพจนานุกรม

1. อ่านคำต้น

(คำในวงเล็บเหลี่ยม มีไว้บอกวิธีอ่านที่ถูกต้อง ฉะนั้นไม่ต้องอ่านออกเสียงซ้ำคำในวงเล็บเหลี่ยมนั้น)

1.1 ถ้าคำต้นมีเครื่องหมายยัติภังค์ (-) นำหน้า ให้อ่านคำก่อน แล้วบอกว่า “มีเครื่องหมายยัติภังค์หน้าคำ” เช่น **-กระทวย** ให้อ่านว่า “กระ-ทวย มี-เครื่องหมาย-ยัติ-ภัง-หน้า-คำ”

1.2 ถ้าคำต้นมีเครื่องหมายยัติภังค์ (-) ต่อท้าย ให้อ่านคำก่อน แล้วบอกว่า “มีเครื่องหมายยัติภังค์ท้ายคำ” เช่น **เบญจม-** ให้อ่านว่า “เบน-จะ-มะ มี-เครื่องหมาย-ยัติ-ภัง-ท้าย-คำ”

2. สะกดคำต้นทีละตัว โดยอ่านหน้าว่า “เขียนว่า” ถ้ามีคำต้นมากกว่า 1 คำในคราวเดียว ให้อ่านคำต้นคำแรก สะกดคำนั้นก่อน แล้วค่อยอ่านคำต้นคำต่อไป และสะกดคำนั้นต่อไป เช่น **ปด, ปดไป** ให้อ่านว่า “ปด เขียนว่า ปอ-ปลา-ดอ-เด็ก ปด-ไป เขียนว่า ปอ-ปลา-ดอ-เด็ก-สะ-หระ-โอ-ปอ-ปลา-ไม้-โท”

3. คำที่มีหลายความหมาย จะมีเลข ๑ ๒ ๓ ... ตามคำต้น ให้อ่านว่า “ความหมายที่ ...” เช่น **ไซ ๑** ให้อ่านว่า “ไซ เขียนว่า ขอ-ไซ สะ-หระ-โอ ความหมายที่หนึ่ง หมายถึง”

4. คำสั่งเขียนได้สองอย่าง ให้อ่านทั้งสองคำก่อน แล้วตอนสะกดคำ ให้ขานแต่ละคำอีกทีหนึ่งก่อนสะกดคำ เช่น **กระห่อง, กระห่อง ๑** ให้อ่านว่า “กระห่อง กระห่อง กระห่อง เขียนว่า กอ-ไก่อ-รือ-เรือ-สะ-หระ-อะ-หือ-บ-งอ-งู-ไม้-เอก-ออ-อ่า-งอ-งู กระห่อง เขียนว่า กอ-ไก่อ-รือ-เรือ-สะ-หระ-อะ-หือ-บ-นอ-หนุ-ไม้-เอก-ออ-อ่า-งอ-งู ความหมายที่หนึ่ง”

5. ถ้าต่อจากคำต้น มีคำในวงเล็บตามมา นั่นคือรหัสบอกที่ใช้ของคำนั้น ให้อ่านว่า เป็น... เช่น (**ราชา**) อ่านว่า “เป็นคำที่ใช้ในราชาศัพท์” หรือ (**ปาก**) อ่านว่า “เป็นคำที่เป็นภาษาปาก” เป็นต้น (ดูรายการคำย่อบอกที่ใช้ในบัญชีที่ 2)

6. ขยายความคำย่อบอกลักษณะคำ เช่น **ว.** อ่านว่า “เป็นคำวิเศษณ์” **ก.** อ่านว่า “เป็นคำกริยา” (ดูรายการคำย่อบอกลักษณะคำในบัญชีที่ 1)

7. ก่อนอ่านคำนิยาม ให้พูดว่า “หมายถึง” แล้วจึงอ่านนิยามของคำจนจบ ถ้าเจอเครื่องหมาย , หรือ ; ไม่ต้องออกเสียง เพียงเว้นวรรคให้เหมาะสม

8. เครื่องหมาย . หมายถึงจบความหมาย จบคำอธิบาย

9. ถ้ามีคำลูกของคำต้น ให้ทำเหมือนคำต้น คืออ่านคำ สะกดคำ แจกลักษณะการใช้งาน (ถ้ามี) บอกลักษณะคำ แล้วจึงอ่านคำอธิบาย ควรเว้นช่วงเพื่อให้ฟังออกเป็นคำใหม่

10. ถ้ามีคำหรือข้อความในวงเล็บในบทนิยาม ให้อ่านว่า “ในวงเล็บ” แล้วค่อยอ่านหรือขยายความ คำหรือข้อความในวงเล็บนั้นต่อไป ถ้าข้อความในวงเล็บยาวมาก ให้บอกว่า “วงเล็บเปิด” แล้วอ่านข้อความในวงเล็บจนจบ แล้วบอกว่า “วงเล็บปิด”

11. ข้อความในวงเล็บที่มาหลังจากคำอธิบายศัพท์ เป็นได้สองอย่างคือ

11.1. เป็นคำภาษาต่างประเทศ ให้อ่านว่า “มาจากภาษา” ตามด้วยชื่อภาษา และอ่านคำนั้น เช่น (**a. calculus**) ให้อ่านว่า “มาจากภาษาอังกฤษ ว่า *calculus*” (ดูรายการคำย่อชื่อประเทศในบัญชีที่ 3)

11.1.1. หลังจากอ่านคำแล้ว ให้สะกดคำด้วย

11.1.2. (ป.; ส. ...) ให้อ่านว่า “ในวงเล็บ มาจากภาษาบาลี ในภาษาสันสกฤตว่า ...”

11.2. เป็นที่มาของคำในเอกสารที่อ้างถึง ต้องอ่านว่า “มาจาก” แล้วบอกชื่อเต็มของเอกสาร เช่น (**ม. คำหลวง มหาพน**) ให้อ่านว่า “มาจากหนังสือ มหาชาติคำหลวง กัณฑ์มหาพน” (ดูรายการชื่อเต็มในบัญชีที่ 4) ในบางกรณี อาจมีข้อความประกอบชื่อเอกสาร เช่น มหาพน ซึ่งเป็นกัณฑ์หนึ่งในเทศน์มหาชาติ ถ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไร ให้อ่านแต่คำนั้น

12. ถ้ามีคำว่า **ดู ...** ต้องอ่านคำนั้น และบอกว่า “เขียนว่า” ด้วย เช่น **จิปั่ม** เขียนว่า จอ-จาน-สะ-หระ-อิ-ปอ-ปลา-ไม้-เอก-มอ-ม้า เป็นคำที่เป็นภาษาถิ่นภาคอีสาน เป็นคำนาม หมายถึง จิ้งโกร่ง ดูคำว่า จิ้งโกร่ง จอ-จาน-สะ-หระ-อิ-ไม้-โท-งอ-งู-สะ-หระ-โอ-กอ-ไก่อ-เรือ-ไม้-เอก-งอ-งู”
13. เครื่องหมาย **.**ให้อ่านว่า “พินทุ” เช่น **รุกข** อ่านว่า “รุก-ชะ รอ-เรือ-สะ-หระ-อุ-กอ-ไก่อ-พิน-ทุ-ขอ-ไซ”
14. เครื่องหมาย **=** ให้อ่านว่า “เท่ากับ”
15. เครื่องหมาย **°** ให้อ่านว่า “องศาเซลเซียส”
16. เครื่องหมาย **+** ให้อ่านว่า “บวก”
17. **ชื่อวิทยาศาสตร์** เมื่ออ่านออกเสียงแล้ว ให้สะกดตัวด้วย วิธีอ่าน ดูใน วิธีทับศัพท์ ศัพท์วิทยาศาสตร์
18. **ชื่อพืช** มักมีคำย่อชื่อคนที่ค้นพบติดอยู่ด้วย เช่น **ต้นโปิยเขียน** เรียกว่า **Euphorbia milii Des Moul.** สองคำแรกคือชื่อวิทยาศาสตร์ “ยูโฟร์เบีย มิลี” สองตัวหลังนั้นเป็นชื่อย่อ อ่านเท่าที่เห็น เช่นในกรณีนี้ อ่านว่า “เดส มอล” แล้วสะกดด้วย
19. ถ้ามีภาพประกอบ ให้อ่านว่า “คำนี้มีภาพประกอบ”
20. ถ้าในคำนิยามมี**อักษรพิเศษ** ก็ให้อ่านว่า “คำนี้มีภาพประกอบ” เช่นกัน
21. ถ้าพบคำหยาบ ให้อ่านไปตามปกติ เพราะเป็นการอ่านให้คนที่มองไม่เห็นได้ฟัง ต้องอ่านอย่างถูกต้องเช่นเดียวกับคำปกติ

สิ่งที่ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม

- วิธีอ่านสูตรเคมี
- หลักเกณฑ์การอ่านภาษาบาลีและสันสกฤต